SAPİENTİA

SÜRÜDEN İSTİFA

ADNAN SEİD

Tilki Kitap

tilki
Kitap

SAPİENTİA SÜRÜDEN İSTİFA
Adnan Seid

Tilki Kitap©
www.tilkikitap.com
tilki@matbumedya.com
0850 304 22 03
Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik
Editör: Gökçe Hilal Tırpan
Sayfa Tasarım: Yusuf Efe
Kapak Tasarım: Nuri Çam

1. Basım, İstanbul, Mayıs 2026
ISBN: 978-625-8579-68-0
Tilki Kitap Matbaa / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 48138

Eserin tüm telif hakları yazara aittir. Yazar, bu baskı için basım-satış-dağıtım-tanıtım haklarını Tilki Kitap'a devretmiştir. Yazar, eserin kapak dahil içeriğindeki tüm materyallerin (metin, görsel öge, tablo…) yasal ve fikri sorumluluğunu kabul etmiştir. Tilki Kitap'ın kurumsal görüşü olmayabilir.

SAPİENTİA
SÜRÜDEN İSTİFA

Adnan Seid

“Önemli olan, size ne yapıldığı değil; size yapılanla sizin ne yaptığınızdır.”

— Jean-Paul Sartre

YAZAR HAKKINDA

Bu sayfada bir isim, bir kariyer veya bir başarı hikâyesi aramayın. Zira yazarın kim olduğu, hangi maskeyi taktığı veya hangi sürünün içinde yürüdüğü elinizdeki metnin hakikatiyle ilgisizdir.

Bu satırların sahibi bir otorite değil, sadece yankıyı başlatan bir sestir. Bu kitap, size bir şeyler öğretmek için değil; uyanmak isteyenler için geri dönüşü olmayan bir yol inşa etmek için kaleme alınmıştır. Yazar, bu yolun mimarı değil, sadece o yola ilk taşı koyan ve ardından aradan çekilen bir gölgedir.

Buradaki gerçek mesele, yazarın kim olduğu değil, sizin bu satırlardan sonra kim olmayacağınızdır. Eğer bu yolun sonunda eski maskelerinizi, kiralık doğrularınızı ve sahte kimliklerinizi bırakmaya hazırsanız, yazar görevini tamamlamış demektir.

Burada bir "birisi" yok; burada sadece uykusu kaçmış bir bilinç ve o bilincin inşa ettiği bir eşik var.

Ön Söz

Bu kitap, seni onaylamak veya yaralarını sarmak için yazılmadı. Eğer buraya ruhunu okşayacak sahte teselliler, "Her şey güzel olacak." diyen boş vaatler veya seni kurban rolünde tutacak mazeretler aramaya geldiysen doğru kapıda değilsin.

Bu sayfalar, senin kendine söylediğin o konforlu yalanları, başkalarının gözünde kurduğun o sahte tahtları ve "el âlem" korkusuyla budadığın biricik ömrünü birer birer deşifre etmek için tasarlandı.

Felsefe, çoğu zaman tozlu raflarda unutulmuş birer antika sanılır. Oysa gerçek felsefe, tam da şu an aldığın nefeste, ödediğin o ev taksitinde, birinin seni beğenmesi için harcadığın o yorucu enerjide ve gece yarısı tavanı izlerken boğazına düğümlenen o sessiz çığlıktadır.

Biz bu yolculukta, seninle birlikte, senin o en mahrem odalarına gireceğiz.

Hıncını, kibrini, onaylanma açlığını ve o en sinsi sığınağın olan mazeretlerini masaya yatıracağız.

Seni uyarayım; bu yolculuk sarsıcı, can yakıcı ve yer yer utandırıcı olacak. Çünkü kendi hakikatinle yüzleşmek, bir başkasını suçlamaktan çok daha ağır bir bedel ister. Ancak bu bedeli ödemeye cesaret edenler, o hayali prangalarından kurtulup kendi hayatının tek ve hür efendisi olabilir.

Şimdi derin bir nefes al ve maskelerini kapının eşiğinde bırak. Çünkü içeride sadece sen ve senin o kaçıp durduğun çıplak gerçekliğin var.

Eğer bu aynaya bakmaya hazırsan başlayalım. Unutma; uyanmak için önce uykuda olduğunu kabul etmen gerekir.

Giriş

Dünya, hiç olmadığı kadar gürültülü.

Her köşe başında birileri size nasıl yaşamanız gerektiğini, neye inanmanız gerektiğini ya da kim olmanız gerektiğini haykırıyor.

Başkalarının zihninde yarattığınız o pırıltılı gölgeler, gerçekliğinizin önüne koca bir duvar gibi örmüş durumda.

Koşturuyoruz, biriktiriyoruz, onay bekliyoruz ve tüm bu telaşın içinde aslında en çok kendimize yabancılaşıyoruz. Gece yastığa başınızı koyduğunuzda duyduğunuz o ince sızı, aslında dışarıdaki kalabalığın değil, içeride susturduğunuz o kendi sesinizin feryadıdır.

Bu kitap, o gürültüyü bir süreliğine dışarıda bırakma davetidir.

Burada size bilmediğiniz büyülü formüller sunulmayacak; aksine, bildiğiniz ama itiraf etmekten korktuğunuz o çıplak hakikatlerle yüzleşeceksiniz.

Biz bu yolculukta sizinle birlikte o en mahrem odalarınıza gireceğiz. İnşa ettiğiniz o güvenli mazeret kalelerini, "el âlem" mahkemesinin paslı prangalarını ve "Yarın yaparım." yalanıyla kurban ettiğiniz o biricik "şimdi"nizi masaya yatıracağız.

Çünkü uyanmak, sadece gözlerini açmak değil; uykuda olduğun o konforlu karanlığı terk etme cesaretidir.

Şimdi elindeki bu sayfaları bir kitap gibi değil, kendine tuttuğun bir ayna gibi gör. Eğer bu aynada göreceğin o maskesiz yüzden korkmuyorsan ilk adımı atabiliriz.

Unutma; gerçek hürriyet, başkalarının kalabalığında alkışlanmak değil, kendi ıssızlığında dürüstçe ayağa kalkabilmektir.

Şimdi eğer seninle aynı hizada durduğumuz ve bu yolculukta sahte bir teselli aramadığımız konusunda o sessiz anlaşmayı yaptıysak, omuzlarındaki o ağır ve yabancı yükleri kapının eşiğinde bırakma vakti gelmiştir. Çünkü birazdan gireceğimiz odalar başkalarının senin için yazdığı senaryolarla değil, senin o en mahrem ve susturulmuş gerçeklerinle dolu.

1. Bölüm - İletişim Eksikliği

İnsanlar, şüphesiz kendilerine bahşedilmiş en büyük yetenek olan dili tüm hayatları boyu kullansalar da bu muazzam güce pek de hâkim değillerdir. Her gün binlerce kelime sarf etmemize rağmen çoğumuz kelimelerin içinde kayboluruz.

Çünkü **konuşmak bir sanattır; fakat bir şeyi sadece konuşmak ile bir şeyi gerçekten anlatabilmek birbirinden gece ile gündüz kadar farklıdır.**

Konuşmak, biyolojik bir mekanizmanın işlemesidir; oysa anlatmak, bir zihinden diğerine köprü kurma girişimidir.

Bu noktada **Friedrich Nietzsche**'nin o sarsıcı uyarısını hatırlamak gerekir:

"Sadece bizimle aynı seviyede olanları duyarız."

Bu demektir ki biz ne kadar mahir konuşursak konuşalım, kelimelerimiz karşı tarafın idrak duvarına çarptığında onun kapasitesi kadar yankılanır.

Yine büyük düşünür **Arthur Schopenhauer**, "Okumak, Yazmak ve Yaşamak Üzerine" adlı eserinde insanın düşüncelerini iletme çabasını bir bilmeceye benzetir. Ona göre bir şeyi anlatmak sadece ses çıkarmak değil, karşı tarafın zihninde bir düşünceyi yeniden inşa etmektir. Eğer bu inşa süreci başarısızsa suç her zaman mimarda (konuşanda) değil, bazen de malzemenin (dinleyenin) yetersizliğindedir.

İletişimin bu paradoksal yapısı bizi ilk ve belki de en sancılı problemimize götürür:

Anlaşılma Beklentisi.

İnsanın en temel varoluşsal sancılarından biri, kendi içindeki zenginliği bir başkasının zihnine eksiksiz bir biçimde aktarma arzusudur.

Her birey; kurduğu hayalleri, öğrendiği derin bilgileri, büyük bir heyecanla yaptığı araştırmaları veya ruhunun derinliklerinde filizlenen o umut ışığını bir başkasına ulaştırmak ister.

Bu aktarım çabasının ardında yatan güdü bazen sadece saf bir **anlaşılma** ihtiyacı, bazen bir **takdir** görme arzusu, bazen de bir başkasının karanlığına **umut olma** gayesidir.

Özellikle mesele "önemli " olarak addedildiğinde, insan zihni konuşmadan önce adeta bir tiyatro sahnesine dönüşür.

Sözcükler özenle seçilir, cümleler zihinde defalarca **prova edilir**, karşı tarafın vereceği muhtemel tepkilere göre yeni savunma hatları kurulur. Kişi kendi iç dünyasında bu konuşmayı mükemmelleştirdiğinde, anlatacağı şeyin karşı tarafta da aynı sarsıcı etkiyi yaratacağından emin bir hâle gelir.

Ancak, o büyük an gelip de kelimeler dudaklardan döküldüğünde, çoğu zaman trajik bir **uyumsuzluk** yaşanır. Kendi içinde devleşen o fikir, karşı tarafın sığ bir bakışında küçülüverir. İnsan, ruhunu koyarak aktardığı bir düşüncenin sonunda beklediği o parlak karşılığı bulamaz.

Søren Kierkegaard'ın belirttiği gibi;

"İnsanlar beni o kadar az anlıyor ki beni anlamadıklarını bile anlamıyorlar."

Bu noktada yaşanan hayal kırıklığı, sadece bir iletişim kazası değil; bir öznenin başka bir özne tarafından "onaylanmaması" ve "görülmemesi" sancısıdır. İçerideki o devasa yangın, karşı taraf için sadece küçük bir duman bulutu olarak kalmıştır ve insan, büyük bir hazırlıkla çıktığı o kürsüden kelimeleri elinde **tam istediği karşılığı bulamadan** iner.

İnsan, doğası gereği tanıklık isteyen bir varlıktır; varlığının onaylanmasını, zihnindeki yankının bir başka ruhta karşılık bulmasını arzular. Ancak bu arzu karşılanmadığında, yani **anlaşılmamanın o soğuk duvarına** çarptığında, ruh bir savunma mekanizması olarak üç farklı yöne savrulur.

İlki öfkedir; anlaşılmamanın yarattığı çaresizlik, dış dünyaya karşı hırçın bir patlamaya dönüşür.

İkincisi **kibirdir**; kişi, "onlar beni anlayacak seviyede değil" diyerek kendi yalnızlığını kutsal bir tahta çevirir ve ulaşılmaz kılar.

Üçüncüsü ise en sessiz olanıdır: İnsanlardan soğumak. Bu, dünyanın gürültüsünden el etek çekmek, suskunluğun huzuruna sığınırken kalabalıkları anlamsız birer gölge olarak görmektir.

Fakat burada bir hakikat payı vardır ki o da **idrakin kapasitesidir**. Bir derinliğin, o derinliği kavrayacak hacmi olmayan bir kaba sığdırılması imkânsızdır. Hakikat, doğası gereği karmaşıktır; onu basitleştirmek, bazen onun özünden feragat etmek demektir.

Ancak derdi "anlatmak" olan bir kişi, muhatabının zihnini bir düşman kalesi değil, ekilmesi gereken bir toprak gibi görmelidir.

Eğer bir hakikat, karşıdakinin kapasitesi gözetilmeden, sadece olduğu gibi ortaya atılıyorsa bu bir paylaşım değil, bir gövde gösterisidir. Anlaşılmayı beklemek bir haktır, fakat **anlaşılmayı istemek bir sorumluluk yükler**: Hitabın, muhatabın algı sınırlarına dokunmak zorundadır.

Unutulmamalıdır ki, senin ne söylediğinin hiçbir önemi yoktur; hakikat, muhatabının ancak **anlayabildiği kadardır**.

Okyanusu bir bardağa sığdıramazsın ama o bardağı doldduracak kadar su vermek, okyanusun varlığını inkâr etmek değil, ona giden yolu tarif etmektir.

Bu noktada karşımıza çıkan asıl tehlike bilginin bir "kaos" hâlinde, yapılandırılmadan ortaya saçılmasıdır. Bilgiyi bir mantık süzgecinden geçirmeden gelişi güzel bir şekilde muhatabın üzerine boşaltmak sadece bir gürültü yaratır.

Ancak bu süreçteki en büyük yanılgı ve belki de iletişimin en trajik hatası; **karşımızdakinin bizim zihnimizdeki arka plana sahip olduğunu varsaymaktır.**

Kişinin kendi bildiklerini herkesin bildiği birer "ön kabul" sayarak kavramların içini doldurmadan yaptığı o kısa ve kapalı anlatım, aslında bir **iletişim kibri** doğurur.

Karşımızdakinin temel eksiklerini, konuya dair yabancılığını ve bilişsel haritasını göz ardı ederek ondan "tüm anlamı tek bir cümleden çıkarmasını" beklemek; entelektüel bir dayatmadır.

Bu durum, her iki taraf için de ağır bir çift taraflı trajedi ile sonuçlanır:

1. Anlatan için trajedi: Değerli bir fikrin doğru ifade edilmediği için hiçliğe mahkûm olması ve anlatanın kendi yalnızlığına, "anlaşılmadım" hüsranına geri dönmesidir.

2. Dinleyen için trajedi: Kendisine sunulan cevheri doğru bir anahtar (yöntem) verilmediği için görememesi, yetersizlik hissi yaşaması veya anlatılanı yanlış yorumlayarak hakikatten daha da uzaklaşmasıdır.

Bilge kişi sadece ne bildiğini değil, karşısındakinin neyi **bilmediğini** de hesaba katandır. Aksi hâlde kurulan köprü, her iki tarafın da boşluğa düştüğü bir yıkıntıya dönüşür. Anlatmak, sadece kelimeleri sıralamak değil; muhatabın cehaletine veya eksikliğine bir merdiven dayamaktır. O merdivenin basamaklarını (mantık çerçevesini) kurmadan karşı tarafın zirveye sıçramasını beklemek sadece hayal kırıklığı üretir.

Bu noktada sorumluluk, anlaşılmayı bekleyenden ziyade **anlaşılmayı isteyene** düşer.

Çünkü bir fikri doğurmak kadar onu başka bir zihne sağ salim ulaştırmak da bir sanattır. Anlaşılmak isteyen bir zihin, şu üç temel düsturla yaklaşmalıdır:

1. Zihinsel Empati ve Seviye Tespiti

Anlaşılmak isteyen kişi, söze başlamadan önce karşısındakinin zihin haritasını okumalıdır. Kendi bildiklerini bir kenara bırakıp, "Eğer ben bu konuyu hiç bilmeseydim, hangi kelime beni aydınlatırdı?" sorusunu sormalıdır. Karşısındakinin cehaletini bir engel değil, üzerine bina inşa edilecek boş bir arazi olarak görmelidir. İletişim kendi bildiğini haykırmak değil, karşındakinin bildiği yerden bir kapı açmaktır.

2. Mantık Köprüleri İnşa Etmek

Bilgi, gelişi güzel fırlatılan taşlar gibi değil, üst üste titizlikle konulan tuğlalar gibi sunulmalıdır. Anlatıcı; karmaşık düşüncelerini küçük, hazmedilebilir ve birbirine mantık bağlarıyla bağlı parçalara bölmelidir. Her bir parça, bir sonraki derinliğin öncülü olmalıdır. Eğer basamaklar arasında çok büyük boşluklar bırakılırsa muhatabın o boşluktan düşmesi ve anlamdan kopması kaçınılmazdır.

3. Kavramsal Cömertlik (Açıklık)

Anlatıcı, "Kısa anlatıdan büyük anlamlar çıkmasını " bekleyen o gizli kibirden arınmalıdır. Kavramları onların içini doldurarak ve gerekirse somut örneklerle destekleyerek sunmak bir zayıflık değil, **entelektüel bir nezakettir.** Anlaşılmak isteyen; kelimelerini birer bilmece gibi saklamamalı, aksine onları birer fener gibi muhatabının karanlık noktalarına tutmalıdır.

Sonuç olarak gerçek bir anlatıcı; muhatabının zihnini zorlayan değil, o zihni genişleten kişidir. Anlaşılmak bir lütuf değil, doğru inşa edilmiş bir sürecin doğal sonucudur. Eğer köprü yıkılıyorsa suç nehirdedir diyemeyiz; mimarın hesabı tekrar gözden geçirmesi gerekir.

İnsan ruhunun en derin dehlizlerinde "anlaşılma ihtiyacı " maskesi takmış daha ilkel bir dürtü yatar: **Onaylanma arzusu.** Genellikle bu ikisi birbirine karıştırılır; oysa aralarındaki fark, bir hakikat arayışı ile bir ego tatmini arasındaki fark kadar keskindir.

Anlaşılmak, zihnimizdeki bir düşüncenin başka bir zihinde tüm çıplaklığı ve hatalarıyla kavranmasıdır. Onaylanmak ise sadece "haklısın" nidasının verdiği sahte konfordur.

Friedrich Nietzsche, bu durumu insanın kendi yalnızlığından duyduğu korkuya bağlar. Ona göre birçok kişi anlaşılmak değil, "takip edilmek" ve "onaylanmak" ister.

Nietzsche, ***"Beni anladıklarını söylediklerinde, aslında sadece benim hakkımdaki kendi ön yargılarını onaylıyorlar."*** derken insanların hakikati değil, kendi konforlarını aradıklarına dikkat çeker.

Bir filozofun anlaşılması, onun sarsıcı ve rahatsız edici yanlarının da kabul edilmesini gerektirir; ancak insan doğası rahatsız edilmeyi değil, pışpışlanmayı arzular.

Benzer şekilde **Arthur Schopenhauer**, insanın sosyal ilişkilerindeki bu onay açlığını "kirpilerin dilemmasına" benzetir. Birbirine yaklaşan kirpiler ısınmak ister (anlaşılma arzusu), ancak dikenleri birbirine battığında (hakikatle yüzleşme) geri kaçarlar. Çoğu "anlaşılmıyorum" feryadı, aslında "kimse benim dikenlerimi sevmiyor" siteminden başka bir şey değildir.

Eğer bir kişi düşüncesindeki hataların yüzüne vurulmasından rahatsız oluyor ama sadece alkış bekliyorsa, o kişi anlaşılmayı değil tapınılmayı bekliyordur.

Gerçek bir anlaşılma çabası, gerekirse "yanlış anlaşıldığını" kabul edecek kadar büyük bir **entelektüel tevazu** gerektirir. Oysa kibrin pençesindeki anlatıcı için anlaşılmamak bir mağduriyet kılıfına bürünmüş gizli bir üstünlük madalyasıdır:

"Ben o kadar derinim ki kimse beni kavrayamıyor.

İnsanın kendisine duyduğu kör inanç ne yazık ki sadece karakterini değil düşünce sistemini de körleştirir. "Kimse beni anlamıyor." diyerek dünyayı suçlayan kişi, aslında kendi inşa ettiği sahte bir zirveden aşağı bakmaktadır. Oysa hakiki bir entelektüel sancı, başkalarını suçlamadan önce kendine şu soruyu sormayı gerektirir:

"Ben anlaşılacak kadar derin miyim, yoksa sadece etrafımdaki sığlıktan dolayı mı kendimi derin sanıyorum?"

Bu durum, felsefede **Dunning-Kruger Etkisi** olarak bilinen yetkinlik algısı bozukluğunun tipik bir tezahürüdür. Kişi, örneğin sadece on kitap okuyup hayatında hiç kitap kapağı açmamış bir çevrede yaşıyorsa, kendisini o çevrenin okyanusu ilan edebilir. Ancak bu, gerçek bir derinlik değil, sadece karşılaştırma hatasından doğan bir illüzyondur. On kitapla kazanılan şey entelektüel bir derinlik değil, olsa olsa sığ suların gürültüsüdür. Gerçek bir derinlik insanın ne kadar çok şey bildiğini değil, **ne kadar az şey bildiğini** dehşetle fark ettiği o büyük kütüphanelerin altında ezilmesiyle başlar.

Sokrates, ***"Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir."*** derken tam da bu tarafsız gözle ölçülen derinlikten bahsediyordu.

Sokrates'e göre bilge kişi, kendi zihnindeki boşlukları görebilendir. Eğer bir kimse kendi fikirlerini mutlak doğru sayıp çevreye meydan okuyorsa aslında kendi gelişimine set çekmiş demektir. Kendi kapasitesini tarafsız bir teraziye koyamayan kişi, düşüncelerini evrensel bir hakikat sanır; oysa elindeki sadece cılız bir fenerdir ve o fenerle tüm evreni aydınlattığını iddia etmek ancak bir **akıl tutulmasıdır.**

Anlaşılmadığını iddia edenlerin çoğu aslında kendi sığlıklarının başkaları tarafından fark edilmesinden korkan, bu yüzden de "anlaşılmazlık" zırhına bürünenlerdir. Gerçek bir fikir işçisi ise anlaşılmak için başkalarını suçlamak yerine önce kendi kuyusunun dibine inmeli ve oradaki suyun gerçekten içilecek kadar berrak olup olmadığını sorgulamalıdır.

Anlamayı bir keşif yolculuğu olarak kabul edersek; bu

“Kendinize dair anlattığınız o ‘iyi insan’ masalı, gerçekle ilk çarpışmasında paramparça olmaya mahkûmdur.”

Bu kitap sadece bir kavramın peşinden gitmiyor; zihninizin köhne duvarlarına balyoz indiriyor. İyilikten başlayarak vicdanın dilsizliğine, özgürlüğün ağır yükünden hakikatin o çıplak ve rahatsız edici yüzüne uzanan bir hesaplaşma bu.

Sayfalar ilerledikçe şu sarsıcı sorularla baş başa kalacaksınız: İnandığınız değerlerin ne kadarı gerçekten size ait? Erdem dediklerinizaslında birer hayatta kalma maskesi mi? Ve en önemlisi; kendi karanlığınızla tanışmadan ışığa ulaştığınızı nasıl iddia edebilirsiniz?

Bu bir teselli kitabı değil; bir uyanış çağrısıdır. Konforlu yalanların bittiği, çığ gerçekliğin başladığı o tekinsiz sınıra hoş geldiniz. Zihninizdeki sarsılmaz kalelerin yıkılışını izlemeye hazırsanız, ilk sayfayı çevirin.

Çünkü gerçek özgürlük, ancak tüm sahte kimlikler yakıldığında başlar.

tilkikitap.com

KDV muafiyeti uygulanmıştır.

9 786258 579680